

Milena Dziugiel

absolwentka studiów I stopnia na kierunku profilaktyka społeczna i resocjalizacja IPSiR UW

Przestrzenny obraz przestępczości w Warszawie

ABSTRAKT

Niniejszy artykuł porusza problem przestępczości w przestrzeni miejskiej, jej przyczyny, czynniki wpływające na jej wzrost lub spadek, skutki oraz działania, które mogą być wdrażane, by jej zapobiegać. Rozważania zostały oparte na przykładzie Warszawy jako miejsca popełniania przestępstw, skali przestępczości oraz miejsc na jej terenie o najwyższym natężeniu zachowań niezgodnych z przyjętymi normami. Wyróżniono cztery dzielnice charakteryzujące się jednymi z najwyższych liczb popełnianych na ich terenach przestępstw i opisano ich specyfikę.

1. Specyfika Warszawy jako miejsca popełniania przestępstw.

Celem artykułu jest ukazanie ogólnych danych statystycznych dotyczących przestępczości w Warszawie, a także zmian zachodzących w jej obrębie w latach 2010 – 2015, jak również wyszczególnienie przestępstw kryminalnych z pełnego katalogu przestępstw stwierdzonych w poszczególnych latach oraz pokazanie, które przestępstwa kryminalne (bójka i pobicie, przestępczość rozbójnicza, kradzież cudzej rzeczy, kradzież – w tym samochodu, kradzież z włamaniem, przestępczość narkotykowa) są najczęściej popełniane w konkretnych dzielnicach Warszawy. Jednak, aby dokonać takiego rozróżnienia należy wziąć pod uwagę czynniki, które mogą determinować występowanie przestępczości kryminalnej na obszarze Warszawy. Są to: wiek ludności zamieszkującej stolicę, liczba ludzi zarejestrowanych jako bezrobotni, migracje ludności (zarówno pomiędzy Warszawą a innymi miastami, jak i migracje wewnątrz miasta), liczba osób z wyższym wykształceniem, liczba ludzi korzystających z pomocy społecznej itp.

Tabela.1. Czynniki mogące wpływać na występowanie pozytywnych i negatywnych zjawisk społecznych w obrębie Warszawy

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności zameldowanej w Warszawie	1 720 398	1 708 491	1 715 517	1 724 404	1 735 400	1744 351
Ludność w wieku produkcyjnym (15 -64)	1 204 876	1 181 001	1 173 396	1 168 608	1 164 320	1 156 934
Ludność w wieku poprodukcyjnym (65+)	297 695	300 451	308 206	315 516	323 058	331 571
bezrobotni	38 640	41 613	49 227	54 842	48 840	39 724
Migracje wewnątrz miasta	17 375	17 203	15 170	17 038	16 508	15 261
Saldo migracji między Warszawą a innymi miastami i zagranicze	3 940	7 102	6 623	8 293	9 033	8 161
Osoby korzystające z pomocy społecznej	47 113	44 894	40 780	39 675	39 553	38 436

Źródło: *Panorama dzielnic Warszawy z lat 2010 – 2015*¹.

Dane zamieszczone w tabeli 1. pozwalają na stwierdzenie, że od roku 2011 systematycznie rośnie liczba osób zameldowanych w Warszawie, ale także osób nie posiadających meldunku w stolicy, co ma swoje odzwierciedlenie w dodatnim i ciągle rosnącym saldzie migracji ludzi do Warszawy. Można więc stwierdzić, iż rzeczywista liczba ludności mieszkającej w Warszawie jest wyższa niż ta zamieszczona w statystykach. Ludzie przyjeżdżają do stolicy w większości przypadków za pracę, bądź w celach edukacyjnych, chcąc podnosić swoje kwalifikacje zawodowe. Widoczne jest również zjawisko starzenia się społeczności warszawiaków. Z biegiem lat, w ogólnej liczbie ludności, zmniejsza się udział ludności w wieku produkcyjnym, a rośnie liczba ludzi w wieku poprodukcyjnym. Może mieć to odzwierciedlenie w zmniejszającej się liczbie osób z wyższym wykształceniem. Pozytywnym zjawiskiem jest z kolei spadek liczby osób bezrobotnych na przestrzeni ostatnich trzech lat oraz utrzymujący się trend spadkowy osób korzystających z pomocy społecznej.

1.1. Ogólny obraz przestępczości w Warszawie.

Analizując dane statystyczne dotyczące przestępstw popełnianych na terenie Warszawy należy wziąć pod uwagę fakt, iż podawane przez Policję liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych nie oddają rzeczywistych rozmiarów

¹ *Panorama dzielnic Warszawy w latach 2010-2015*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2010 – 2015.

przestępczości. Poza przestępstwami zgłaszanymi i wykrywanymi przez organy ścigania, istnieje również ciemna liczba przestępstw, które nie zostają ujawnione albo ze względu na brak zgłoszenia ich przez osoby poszkodowane albo przez niepodjęcie odpowiednich kroków przez organy ścigania. Ludzie nie zgłaszają przestępstw z wielu powodów, a najczęstsze to: niewielka powaga czynu, niechęć do kontaktów z policją, bezradność organów ścigania, obawa przed zemstą, indywidualne załatwienie sprawy (bez angażowania odpowiednich służb), konflikt na tle rodzinnym². Powodów niezgłaszania przestępstw jest równie wiele, co samych przyczyn popełniania czynów zabronionych. Trudno jest więc sporządzić stałą i odpowiednią dla każdego miejsca i czasu listę przyczyn czy powodów.

Warszawa jest miastem w fazie dynamicznego rozwoju, podlega zmianom zarówno pod względem infrastruktury, gospodarki, bieżących trendów, zmian politycznych, jak również pod względem przestępczości. Dochodzi do zmian w zakresie struktury popełnianych przestępstw, miejsc w których do nich dochodzi oraz postrzegania problemów przez mieszkańców³. Obywatele miasta mogą patrzeć na przestępczość w swojej okolicy na dwa sposoby. Po pierwsze przez pryzmat własnych negatywnych doświadczeń, a także strach i poczucie zagrożenia związane z historiami opowanymi przez innych mieszkańców na temat konkretnych miejsc czy ulic. Powoduje to zmniejszanie się poziomu bezpieczeństwa jednostki i rozpoczęcie stosowania metod omijania zagrożeń⁴. Po drugie obraz przestępczości na terenie miasta w dużej mierze kreowany jest przez media (telewizję, gazety, internet). Przedstawiają one najgłośniejsze, najbardziej brutalne przestępstwa. Budzi to w mieszkańcach niepokój, strach, a także niepewność, co do bezpieczeństwa własnej okolicy, dzielnicy czy miasta. Jednak w wielu przypadkach obraz kreowany przez środki masowego przekazu jest wyolbrzymiony. Ważnym elementem są również czynniki społeczne, takie jak występowanie biedy i ubóstwa oraz patologii społecznej kontrastujących z bogactwem i zamożnymi terenami miasta.

1.1.1. Statystyki i dynamika przestępczości w Warszawie od roku 2010 do roku 2015.

Poniżej zaprezentuję statystyki przestępczości w Warszawie na przestrzeni pięciu lat. Należy zaznaczyć, iż w analizowanym okresie dokonała się zmiana systemu katalogowania przestępstw z Temidy na Krajowy System Informacyjny Policji. Zmiana została dokonana w 2013 roku. Skutkiem zmiany systemu gromadzenia danych na temat przestępczości ma być dokładniejsza weryfikacja danych gromadzonych przez jednostki policji oraz bardziej przejrzysty obraz statystyk policyjnych.

² Siemaszko Andrzej, *Kogo biją, komu kradną – przestępczość nierejestrowana w Polsce i na świecie*, Oficyna naukowa, Warszawa 2001, s. 102.

³ Józwiak Justyna, *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, praca doktorska, Warszawa 2014, s. 87.

⁴ Fajst Michał, *Włamywacze z Pragi jadą kraść do Śródmieścia*, wywiad z Gazety Wyborczej z dn. 12.01.2014.

Tabela 2. Ogólny poziom przestępczości w Warszawie w latach 2010 – 2015 oraz wskaźniki dynamiki przestępczości i wykrywalności sprawców.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba przestępstw ogółem	57 302	57 644	57 087	55 669	50 653	48 982
Wskaźnik dynamiki %	-	101	99	97,5	91	96,7
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję %	46,3	48	46,4	45	41,1	39,3

Źródło: dane Komendy Stołecznej Policji oraz Panorama dzielnic Warszawy z lat 2010 -2015.

Dane zamieszczone w tabeli 2. wyraźnie pokazują stopniowy spadek przestępczości w Warszawie od roku 2012. Niewątpliwie na taki stan rzeczy wpływ miało wprowadzenie KSIP w miejsce Temidy. Jednak wraz ze statystycznie malejącą liczbą przestępstw spada również ich wykrywalność. Natężenie przestępczości zmniejsza się nie tylko w samej Warszawie, ale w całej Polsce (od roku 2014 liczba przestępstw stwierdzonych nie przekroczyła 1 000 000, a wykrywalność utrzymuje się na poziomie około 65% - czyli znacznie wyższym niż dla samej Warszawy⁵). Stolica Polski wypada stosunkowo dobrze w porównaniu do innych polskich miast, (Katowice, Wrocław, Sopot, Poznań, Kraków⁶) pod względem liczby popełnianych w niej przestępstw. Natomiast niepokojące wydają się być malejące wskaźniki wykrywalności (jedne z najniższych w Polsce). Taki stan rzeczy może być powodowany wieloma czynnikami. Warszawa jest miejscem zamieszkania dla ponad 1,7 miliona zameldowanych obywateli, a ponadto ludzi przyjeżdżających w celach zarobkowych oraz innych, którzy każdego dnia podróżują ulicami Warszawy, aby dostać się do pracy, wielkich centrów handlowych, rozrywki, kultury, nocą z kolei ludzie z okolicznych miast i miasteczek przyjeżdżają, aby zabawić się w warszawskich klubach. Ogromną grupą przemieszczającą się codziennie w granicach miasta stanowią studenci. Cały ruch w obrębie miasta, zatłoczenie w środkach masowego transportu, takich jak autobusy, tramwaje czy metro wywołuje sytuację idealną do popełniania drobnych przestępstw, kradzieży czy do rozwijania przestępczości narkotkowej. W tak wielkim mieście, jakim jest Warszawa, łatwiej wtopić się w tłum, stać się anonimowym, a również zaobserwować odpowiedni moment do dokonania czynu zabronionego, a więc łatwiej też uciec spod ręki wymiaru sprawiedliwości. Wszystkie te czynniki i zapewne wiele innych mogą mieć wpływ na tak niską wykrywalność sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję na terenie Warszawy.

1.2. Charakterystyka przestępstw kryminalnych w poszczególnych dzielnicach Warszawy.

Przestępstwa kryminalne, czyli inaczej przestępstwa pospolite zawierają w swoich ramach takie przestępstwa, jak: bójki i pobicia, przestępczość rozbójniczą, kradzież z włamaniem, kradzież cudzej rzeczy, kradzież samochodu, oraz przestępczość narkotkową. Są to typy przestępstw

⁵ *Ogólne statystyki policji*, <http://www.statystyka.policja.pl/st/ogolne-statystyki/47682,Postepowania-wszczete-przestepstwa-stwierdzone-i-wykrywalnosc-w-latach-1999-2015.html>, data dostępu: 08.02.2017.

⁶ *Mapy Polski kryminalnej*, <http://biqdata.wyborcza.pl/mapy-polski-kryminalnej-sprawdz-swoj-powiat>, data dostępu: 08.02.2017.

szczególnie piętnowanych przez społeczeństwo. Są to czyny godzące w cudzą własność, zdrowie lub życie, natomiast przestępczość narkotykowa wiąże się z wytwarzaniem i rozprowadzaniem substancji odurzających, często wśród młodzieży. Jest trudna do namierzenia i wykrycia. Przestępstwa kryminalne charakteryzują się niską wykrywalnością, którą najbardziej zaniżają wszelkiego rodzaju kradzieże.

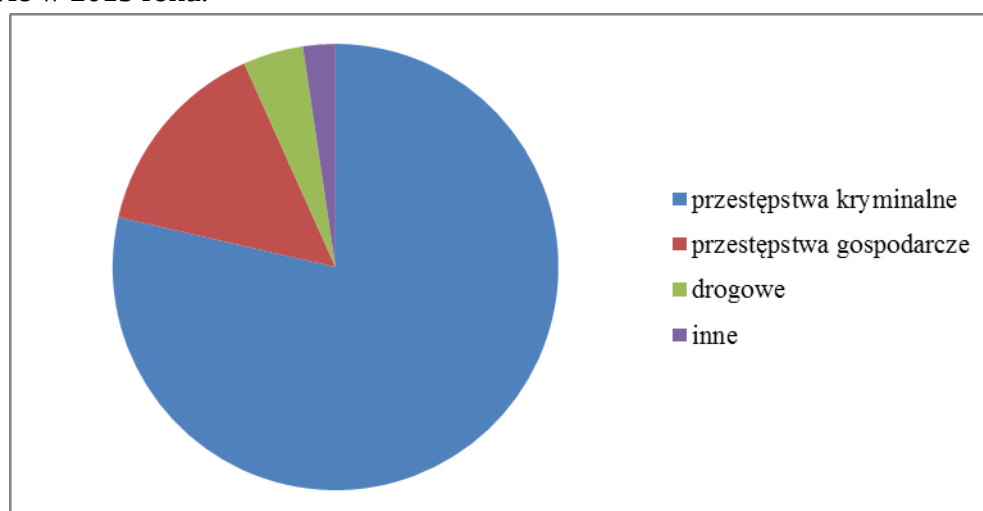
Tabela.3. Liczba przestępstw kryminalnych w Warszawie w latach 2010 -2015, wskaźniki dynamiki oraz wykrywalności.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przestępstwa kryminalne	47 422	47 673	47 625	45 979	41 918	38 941
Wskaźnik dynamiki %	-	100,5	99,9	96,5	91,1	92,9
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję %	37,1	39,2	38,4	37,3	33,8	31,2

Źródło: dane Komendy Stołecznej Policji oraz Panorama dzielnic Warszawy z lat 2010 -2015.

Jak widać wraz ze zmniejszeniem się natężenia przestępczości ogółem, zmniejsza się również poziom natężenia przestępczości kryminalnej. Ma ona największy udział w całej strukturze przestępstw, i jak już wcześniej wspomniałam jest ona najtrudniejsza do wykrycia.

Wykres 1. Udział przestępstw kryminalnych w ogólnej liczbie przestępstw popełnionych w Warszawie w 2015 roku.

Źródło: Panorama dzielnic Warszawy z roku 2015⁷.

⁷ Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

W roku 2015 przestępstwa kryminalne stanowiły prawie 80% wszystkich przestępstw popełnionych w Warszawie, a łączny udział pozostałych typów przestępstw oscylował w granicach 20%. Przestępstwa kryminalne są najczęściej popełnianym rodzajem zachowań niezgodnych z normami prawnymi, a także obyczajowymi.

W tabeli poniżej chciałabym pokazać, w których dzielnicach Warszawy najczęściej dochodzi do popełniania poszczególnych przestępstw o charakterze kryminalnym oraz przestępstw narkotykowych.

Tabela 4. Przestępczość kryminalna i narkotykowa w poszczególnych dzielnicach Warszawy w latach 2010-2015.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Udział w bójkach lub pobiciu	Śródmieście (160) Wola (117) Mokotów (46)	Śródmieście (67) Mokotów (63) Bielany (47)	Śródmieście (76) Mokotów (65) Bielany, Praga-Pd, Wola (37)	Śródmieście (56) Mokotów (37) Praga-Pd (36)	Śródmieście (62) Praga-Pd (26) Mokotów (25)	Śródmieście (57) Mokotów (28) Bielany (24)
Kradzież rzeczy	Śródmieście (3616) Praga-Pd (2186) Mokotów (1814)	Śródmieście (3571) Praga-Pd (2114) Mokotów (1767)	Śródmieście (3653) Praga-Pd (2047) Mokotów (1798)	Śródmieście (4045) Praga-Pd (1910) Mokotów (1810)	Śródmieście (3896) Praga-Pd (1843) Wola (1676)	Śródmieście (3450) Praga-Pd (1746) Mokotów (1504)
Kradzież samochodu	Praga-Pd (374) Mokotów (219) Wola (194)	Praga-Pd (368) Bemowo (179) Wola (167)	Praga-Pd (365) Wola (176) Mokotów (163)	Praga-Pd (305) Targówek (186) Mokotów (185)	Praga-Pd (305) Mokotów (212) Wola, Targówek (174)	Praga-Pd (320) Mokotów (185) Białołęka (183)
Kradzież z włamaniem	Praga-Pd (927) Mokotów (728) Wola (632)	Praga-Pd (947) Mokotów (615) Wola (615)	Praga-Pd (726) Mokotów (628) Wola (609)	Praga-Pd (681) Wola (479) Śródmieście (468)	Praga-Pd (672) Mokotów (466) Śródmieście i Wola (457)	Praga-Pd (739) Mokotów (513) Wola (465)
Przestępczość rozbójnicza	Wola (165) Mokotów (159) Praga-Pd (144)	Praga-Pd (191) Wola (180) Śródmieście (169)	Śródmieście (204) Wola (144) Praga-Pd (116)	Praga-Pd (115) Wola (113) Śródmieście (112)	Mokotów (125) Śródmieście (116) Wola (107)	Śródmieście (107) Mokotów (87) Wola, Praga-Pd (73)
Przestępczość narkotykowa	Śródmieście (557) Praga-Pd (490) Mokotów (447)	Śródmieście (561) Praga-Pd (487) Wola (459)	Śródmieście (633) Praga-Pd (627) Wola (399)	Śródmieście (586) Praga-Pd (536) Praga-Pn (470)	Śródmieście (657) Mokotów (400) Praga-Pd (381)	Śródmieście (552) Praga-Pn (422) Mokotów (337)

Źródło: dane Komendy Stołecznej Policji i Panorama dzielnic Warszawy z lat 2010 – 2015⁸.

Dane zamieszczone w tabeli 4. pozwalają na stwierdzenie, iż przestępczość kryminalna oraz narkotykowa wykazują się wzmożonym występowaniem tylko w niektórych dzielnicach Warszawy, a są to Śródmieście, Praga-Południe, Mokotów i Wola. To tam dochodzi do największej liczby popełnianych przestępstw na przestrzeni ostatnich pięciu lat, a nawet w dłuższej perspektywie czasowej. Są to dzielnice położone w centralnej części miasta, trzy położone na lewym brzegu Wisły i jedna na prawym. Śródmieście, w którym to najczęściej dochodzi do łamania prawa,

⁸ *Panorama dzielnic Warszawy w latach 2010-2015*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2010 – 2015.

wiedzie prym wśród przestępczości narkotykowej, kradzieży cudzej rzeczy czy udziału w bójkach lub pobiciu. W pozostałych typach przestępstw zamieszczonych w tabeli często zajmuje wysokie miejsca. Duże natężenie przestępczości w Śródmieściu spowodowane jest ciągłym przemieszczaniem się ludności w jego obrębie, usytuowaniem tam dużej ilości centrów rozrywki (kin, barów, klubów nocnych), centrów handlowych, innych lokali usługowych, jest to miejsce, do którego chętnie lgną ludzie młodzi, chcący się bawić, a niekoniecznie myśleć o odpowiedniej ochronie swoich dóbr materialnych. Jest to dzielnica, która pozwala na zachowanie stosunkowo dużej anonimowości, a więc często też na obserwację celu, na którym ma zostać dokonane przestępstwo. Przebywając w Śródmieściu należy więc zwracać szczególną uwagę na ochronę rzeczy osobistych, są one celem złodziei kieszonkowych. W związku z tym, że jest to warszawskie centrum rozrywki, gdzie bujnie kwitnie życie nocne, należy wystrzegać się wszelkich konfliktów, zwłaszcza tych którym towarzyszy upojenie alkoholem, które często prowadzą do bójek i pobić. Trzy pozostałe dzielnice okalają Śródmieście. Praga-Południe jest miejscem, gdzie dochodzi do największej liczby kradzieży samochodów oraz kradzieży z włamaniem, natomiast na kolejnych miejscach w statystykach bardzo często pojawiają się Wola oraz Mokotów. Jak pokazują statystyki, są to miejsca dokonywania transakcji narkotykowych, kradzieży czy rozbojów. Dzielnice te zajmują wysokie miejsca w statystykach przestępczości od kilkunastu lat. Są to dzielnice przyciągające w pewien sposób przestępców. Może to być poprzez łatwą dostępność celów lub okazji przestępczych, a także specyficzny typ zabudowy.

Rozmieszczenie przestępczości wpływa również na kształtowanie się w świadomości ludzi podziału na „dobre” i „złe” dzielnice. Te „dobre” charakteryzują się takimi cechami jak duża ilość zieleni, wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa, atrakcyjna architektura, wyposażenie w usługi, dobrze rozwinięty transport, odpowiednie warunki do życia rodzinnego, natomiast „złe” dzielnice cechują się starą i zaniedbaną zabudową, ludźmi ze środowisk patologicznych, złym środowiskiem społecznym, występowaniem dużej ilości zanieczyszczeń oraz brakiem poczucia bezpieczeństwa⁹. I tak za bezpieczne uznaje się dzielnice oddalone od centrum - szczególnie Wawer, Rembertów, Wilanów – są to dzielnice na granicy Warszawy, które do niedawna były osobnymi miastami i do tej pory można zauważyć ich odrębność. Występuje tam niska zabudowa, osiedla zamknięte, a nawet domy jednorodzinne, a więc i w świadomości mieszkańców i w statystykach policyjnych są uznawane za jedne z najbezpieczniejszych dzielnic Warszawy. Za niebezpieczne obywatele uznają Pragę Północ, chociaż w statystykach nie zajmuje czołowych miejsc, Targówek czy Wolę. Zaskakujący wydaje się być fakt, iż mimo wysokiego natężenia przestępczości w centralnych dzielnicach Warszawy, to właśnie tam ludzie chętniej kupują i wynajmują mieszkania, niż w dzielnicach peryferyjnych¹⁰.

Można więc stwierdzić, że duża liczba przestępstw popełnianych w danej dzielnicy nie odstrasza ludzi od mieszkania na ich terenie, ponieważ posiadają one także plusy mieszkania w nich, takie jak bliskość do centrum oraz ważnych urzędów, czy ośrodków kultury. Pod uwagę należy jednak wziąć również fakt, że większość dzielnic nie jest jednolita pod względem zabudowy, mieszkańców czy pełnionych funkcji (np. Mokotów czy Praga Południe).

Wraz z malejącą liczbą przestępstw popełnianych na terenie Warszawy, wzrasta poziom poczucia bezpieczeństwa obywateli. Prawie połowa deklaruje, iż czuje się bezpiecznie mieszkając w Warszawie, natomiast wcześniej deklarował tak, co czwarty obywatel¹¹. Rośnie również poziom

⁹ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s. 92.

¹⁰ *Antyranking dzielnic Warszawy*, <http://warszawa.naszemiasto.pl/artukul/antyranking-dzielnic-warszawy-gdzie-chcemy-a-gdzie-nie,3503453,2,artgal,t,id,n,tm.html>, data dostępu: 08.02.2017.

¹¹ Waszkiewicz P., *Traktat o dobrej prewencji kryminalnej*, s. 341.

bezpieczeństwa lokalnego, coraz więcej osób czuje się bezpiecznie na terenie swojego osiedla czy dzielnicy. Większość mieszkańców twierdzi także, że czuje się bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku (ponad 80% ankietowanych) ¹².

1.3. Warszawskie gorące punkty.

Gorące punkty, czyli *hot spots* to miejsca, które ze względu na swoją specyfikę generują większą niż inne miejsca liczbę przestępstw. Przyczyn występowania tego zjawiska może być wiele, a w tym pojawianie się większej liczby okazji oraz możliwości do popełniania konkretnych rodzajów przestępstw¹³. W Warszawie są to dworce PKP, centra handlowe, środki komunikacji miejskiej, ruchliwe ulice i skrzyżowania. Dlatego też często na wysoki wskaźnik przestępczości w danej dzielnicy „pracują” tylko poszczególne miejsca, gdzie koncentracja zjawisk niezgodnych z prawem jest rzeczywiście wysoka, a pozostałe miejsca w danej dzielnicy są względnie bezpieczne¹⁴.

Obecnie w Warszawie występuje zjawisko gentryfikacji, ludność zamożna koncentruje się w przestrzeniach odizolowanych, o wysokim standardzie, na osiedlach zamkniętych z ograniczonym dostępem, co z kolei prowadzi do narastania segregacji społecznej, powiększania się różnic społecznych między obywatelami, powstawania nierówności oraz marginalizacji obszarów starej, zaniedbanej i zniszczonej zabudowy¹⁵. Bogactwo skupione jest więc w „dobrych” dzielnicach, w których następuje nagromadzenie atrakcyjnych celów, a to przyciąga przestępców, na co dzień mieszkających w dzielnicach „złych”¹⁶. Powoduje to koncentrację przestępczości na poszczególnych terenach, których indywidualne cechy wpływają na skupianie się przestępstw i zachowań dewiacyjnych w jednych miejscach, a w innych nie.

Przestępczość w Warszawie kumuluje się więc w miejscach wzmożonego spożywania alkoholu, czyli przy wszelkiego rodzaju sklepach z alkoholem oraz tanich lokalach gastronomicznych również sprzedających różne trunki, terenach ze zniszczoną, starą zabudową, gdzie pojawiają się pustostany, miejscach o dużej ruchliwości ludności oraz w miejscach koncentracji kapitału i dóbr materialnych.

W każdej dzielnicy występują miejsca koncentracji zagrożeń. Przestępczość nigdy nie rozkłada się równomiernie na terenie całej dzielnicy. W Śródmieściu gorącymi punktami są przede wszystkim: CH Złote Tarasy, CH Arkadia, Domy Towarowe przy ul. Marszałkowskiej czy Plac Defilad. Na Mokotowie są to: CH Galeria Mokotów, Sielce (ulice: Czerniakowska, Chełmska, Górską, Podchorążych), CH Sadyba Best Mall, Służew, tereny między ulicami Puławską i Rakowiecką. Skupienie przestępczości na Pradze Południe to przede wszystkim tereny Grochowa. Natomiast na Woli jest to CH Wola Park i tereny Młynowa¹⁷.

Podsumowując, Warszawa nie jest jednolita pod względem struktury popełnianych w jej obrębie przestępstw. Poszczególne tereny miasta generują różne typy przestępczości, zależne od specyficznych dla danego miejsca cech architektury, terenu czy społeczności. W zależności od lokalizacji konkretnej dzielnicy na mapie Warszawy możemy mówić o niskich lub wysokich odsetkach popełnianych na jej terenie czynów zabronionych, a różnice często są ogromne.

¹² *Bezpieczna Warszawa*, <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/bezpieczenstwo-publiczne/bezpieczenstwo-w-liczbach>, data dostępu: 08.02.2017.

¹³ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s. 80.

¹⁴ tamże, s. 113.

¹⁵ Czarnecki B., *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Difin, Warszawa 2004, s. 54.

¹⁶ tamże, s. 55.

¹⁷ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s. 114

2. Dzielnice Warszawy – które są coraz bardziej zagrożone przestępczością, a w których odnotowuje się jej spadek?

2.1. Bezpieczeństwo w Warszawie.

W ostatnich latach obserwowany jest spadek przestępczości w Warszawie. Między rokiem 2010 a rokiem 2015 widoczny jest spadek o ponad 8 000 wszystkich popełnionych przestępstw na terenie stolicy¹⁸, a także tych o charakterze kryminalnym, gdzie odnotowano spadek o prawie 9 000¹⁹ czynów. Jednym z czynników mających wpływ na taki stan rzeczy była zmiana systemu rejestracji danych z Temidy na Krajowy System Informacyjny Policji. Do poprawy bezpieczeństwa w Warszawie bez wątpienia przyczynia się również wiele innych rzeczy, a w tym coraz skuteczniejsza praca Policji, Straży Miejskiej, montowanie systemów kamer monitoringu wizyjnego w miejscach szczególnie zagrożonych, o dużej ruchliwości ludzi, często odwiedzanych, tworzenie programów prewencyjnych i profilaktycznych przez Urząd Miasta st. Warszawy oraz urzędy dzielnicowe, zachęcanie obywateli do uczestniczenia w życiu miasta oraz interesowania się bieżącymi kwestiami, podejmowania działań w społecznościach lokalnych (w obrębie swojej dzielnicy, osiedla czy okolicy), również propagowanie aktywności prospołecznych oraz środowiskowych wpływa na stosunek mieszkańców do terenów przez nich zamieszkiwanych.

Coraz częściej promowana jest akcja uczestniczenia mieszkańców poszczególnych dzielnic w tak zwanym budżecie partycypacyjnym miasta. Co rok w okresie wiosennym wyświetlane są ogłoszenia i komunikaty o możliwości zgłaszania przez obywateli swoich projektów na modernizację miasta, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w środkach komunikacji miejskiej. Władze miasta chcą w ten sposób zachęcić mieszkańców do podejmowania działań mających na celu polepszenie warunków panujących w miejscach ogólnodostępnych (np. place zabaw, siłownie plenerowe, ławki czy choćby stojaki na rowery), które w bliskiej przyszłości mają szansę na realizację²⁰. Tego typu działania ze strony miasta mogą mieć wpływ na świadomość ludzi i ich stosunek do przedmiotów i budynków bezpośrednio do nich nienależących, a będących dobrami użytku publicznego. Ludzie rzadko niszczą coś, co powstało z ich intencji, a nawet starają się to chronić i przywiązują do tego większą wagę. W sytuacjach, gdy dobro takie zostaje zagrożone, poddawane aktom wandalizmu, chuligaństwa czy przemocy, wtedy wykazujemy wzmożoną chęć obrony oraz łapania sprawców popełnionego czynu, co z kolei prowadzi do większej kontroli ze strony społeczeństwa. Jest to wspólne działanie mieszkańców oraz władz miasta, którego skutkiem ma być uporządkowanie terenu i oddanie go do ponownego użytku obywatelom. Przykładem może być modernizacja bulwarów wiślanych, a także warszawskich plaż.

Bardzo pomocne są również działania warszawskiej Straży Miejskiej, która czuwa nie tylko nad przestrzeganiem przepisów oraz porządku publicznego, ale także uczestniczy w kontrolowaniu ruchu drogowego, prowadzi patrole ekologiczne, pomaga bezdomnym (szczególnie w okresie zimowym, starając się zapewnić im dach nad głową oraz ciepłe posiłki), zabezpiecza imprezy masowe czy miejsca zdarzeń, podejmuje działania edukacyjno-informacyjne, w szczególności

¹⁸ *Panorama dzielnic Warszawy w 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok VIII, Warszawa 2010; *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

¹⁹ *Panorama dzielnic Warszawy w 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok VIII, Warszawa 2010; *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

²⁰ *Twój budżet*, <http://www.twojbudzet.um.warszawa.pl/w-dzielnicach>, data dostępu: 10.03.2017.

wśród dzieci i młodzieży, którym także stara się zapewnić bezpieczeństwo²¹. Ludzie mają coraz większe zaufanie do funkcjonariuszy Straży Miejskiej i coraz częściej zgłaszają niepokojące zdarzenia występujące w ich okolicy. Od 1994 roku do 2015 roku liczba interwencji strażników miejskich wzrosła z 40 000 do ponad 460 000²². Wynika to także z faktu, że strażnicy miejscy przejęli część obowiązków funkcjonariuszy Policji. Straż Miejska na podstawie przyjętych zgłoszeń prowadzi serwisy mapowe, z których możemy odczytać między innymi, w których dzielnicach oraz węższych rejonach Warszawy dochodziło do spożywania alkoholu w miejscach zabronionych²³ czy zakłócania spokoju i porządku publicznego²⁴.

Równie ważne jak działania podejmowane przez Straż Miejską, są działania Stołecznej Policji. Zarówno te o charakterze prewencyjnym, jak i te podejmowane po dokonanych przestępstwie. Policjanci oraz inni pracownicy Komendy Stołecznej Policji starają się realizować różne projekty profilaktyczne dostosowane do wszystkich grup obywateli²⁵. Wydział prewencji KSP prowadzi szereg kampanii społecznych, które mają poprawić poczucie bezpieczeństwa obywateli oraz pomóc im w odpowiedni sposób chronić cenne dla nich dobra materialne. Głównie są one skierowane do osób starszych, które często padają ofiarami kradzieży metodą „na wnuczka”. Jedną z takich kampanii jest „Babciu! To nie Twój wnuczek! Dziadku! To nie policjant!”²⁶, czy „Nie daj się oszukać „na policjanta”! Ostrzeż inne osoby”²⁷. Poza akcjami skierowanymi do seniorów Komenda Stołeczna Policji udostępnia na swojej stronie internetowej „poradnik”, w którym opisuje jak uchronić samochód przed kradzieżą i włamaniem, opracowany przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach²⁸. Oczywiście wymienione przeze mnie kampanie informacyjne i społeczne to tylko garstka zadań realizowanych przez KSP w ramach prewencji i zapobieganiu przestępczości. Polska Policja prowadzi również Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa²⁹, która służyć ma poprawie bezpieczeństwa mieszkańców Polski. Obecnie na mapie możemy odczytać informacje dotyczące różnego rodzaju wykroczeń, przestępstw, wypadków drogowych, a także złych oznaczeń na drogach. Mapa powstaje na podstawie danych statystycznych Policji, podmioty biorące udział w konsultacjach społecznych oraz w oparciu o wyniki badań opinii publicznej. Również obywatele mogą mieć wpływ na tworzenie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, zgłaszając niepokojące wydarzenia ze swojej okolicy. Po otrzymaniu takiego zgłoszenia funkcjonariusze weryfikują otrzymaną informację i w przypadku potwierdzenia, że takie

²¹ Serwisy mapowe Straży Miejskiej,

<http://smwarszawa.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=d681a73febbe43d19e87fac318621d50>, data dostępu: 10.03.2017.

²² *Zagrożenia dla porządku publicznego i bezpieczeństwa osobistego- bieżące tendencje*, dane wewnętrzne Straży Miejskiej m.st. Warszawy, Warszawa 2016.

²³ Serwisy mapowe Straży Miejskiej, <http://mapa.strazmiejska.waw.pl/glowna/alkohol.html>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁴ Serwisy mapowe Straży Miejskiej,

<http://smwarszawa.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=ec786adbbbc14e018ae952c9104638ac>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁵ *Wydział prewencji KSP*, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/profilaktyka-spoleczna/programy-i-dzialania-pr>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁶ *Wydział prewencji KSP*, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/aktualnosci/64865,BABCIU-To-nie-Twoj-wnuczek-DZIADKU-To-nie-policjant.html>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁷ *Wydział prewencji KSP*, <http://www.policja.waw.pl/pl/dzialania-policji/aktualnosci/37492,Nie-daj-sie-oszukac-na-policjanta-Ostrzez-inne-osoby.html>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁸ *Wydział Prewencji KSP*, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/aktualnosci/64884,Jak-uchronic-samochod-przed-kradzieza-i-wlamaniem.html>, data dostępu: 10.03.2017.

²⁹ *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa*, <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html#>, data dostępu: 10.03.2017.

wydarzenie faktycznie miało miejsce, umieszczają je na mapie³⁰. Wszystkie kategorie zdarzeń zaznaczanych na mapie posiadają odrębne symbole, a użytkownik z łatwością może odczytać naniesione na nią dane. Mieszkańcy Warszawy najczęściej zgłaszają takie zdarzenia, jak spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, nieprawidłowe parkowanie, używanie środków odurzających.

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa posiada dane zarówno na temat dużych miast, jak i małych miejscowości. Skupiając się na Warszawie możemy odnaleźć informacje na temat zdarzeń i sytuacji mających miejsce w poszczególnych dzielnicach czy nawet konkretnych ulicach, skrzyżowaniach czy budynkach. Zdarzenia wprowadzane na mapę prezentowane są w formie punktów, które po rozwinięciu opisują charakter zdarzenia oraz, w większości przypadków, jego datę.

W 2016 roku Rada m. st. Warszawy uchwaliła program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli m. st. Warszawy na lata 2016-2021 pod nazwą „Bezpieczna Warszawa”³¹. Celem realizowanego programu jest między innymi poprawa ogólnego poziomu bezpieczeństwa na terenie Warszawy oraz ograniczenie liczby popełnianych przestępstw i wykroczeń, wzrost zaufania do władz miasta oraz innych służb i instytucji oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałanie patologiom społecznym, kształtowanie w społeczeństwie współodpowiedzialności za bezpieczeństwo i wiele innych³². Program ten jest realizowany przez wiele podmiotów, takich jak służby, instytucje, organizacje, ale także mieszkańców Warszawy. Wśród realizatorów tego programu możemy znaleźć takie jednostki, jak: Komendę Stołecznej Policji, Straż Miejską m.st. Warszawy, Komendę Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy³³.

Władze miasta i jego mieszkańcy na różne sposoby starają się zapobiegać przestępczości. Jedne metody są bardziej skuteczne, a inne mniej. Jednak całkowite wyeliminowanie przestępczości jest niemożliwe, dlatego dążenie do jak największego jej ograniczenia jest jedynym możliwym działaniem. I tak oto w Warszawie powstaje coraz więcej osiedli strzeżonych, dobrze oświetlonych, z niską zabudową, monitorowanych przez całą dobę, gdzie mieszkańcy mogą zaspokoić większość swoich potrzeb bez wychodzenia poza teren osiedla. Odchodzi się obecnie od typowych dla PRL-u blokowisk. Duży nacisk kładzie się również na estetykę, coraz większe znaczenie ma wygląd budynków użyteczności publicznej, bloków mieszkalnych, galerii handlowych oraz wieżowców.

Wraz z rozwojem i powstawaniem nowych technologii w budownictwie, powstają także nowe koncepcje na styl budowanych osiedli i innych budynków. Nowe osiedla posiadają znacznie więcej zabezpieczeń niż te budowane kilkadziesiąt lat temu. Aktualnie ludzie zwracają większą uwagę na ochronę posiadanych dóbr i często sami montują dodatkowe zabezpieczenia. Jak widać, z biegiem lat zmienia się architektura, infrastruktura oraz życie społeczne warszawiaków. Wraz z tymi zmianami przychodzą te w obrębie struktury przestępczości, zachowań ludzi oraz sposobów zwalczania zjawisk negatywnych.

³⁰ Komenda Stołeczna Policji, <http://www.policja.waw.pl/pl/dzialania-policji/aktualnosci/39146,Odowiedz-Krajowa-Mape-Zagrozen-Bezpieczenstwa.html>, data dostępu: 10.03.2017.

³¹ Bezpieczna Warszawa, <http://bezpieczna.um.warszawa.pl/bezpieczenstwo/warszawski-program-zapobiegania-przestepczosci>, data dostępu: 10.03.2017.

³² Bezpieczna Warszawa, <http://bezpieczna.um.warszawa.pl/bezpieczenstwo/warszawski-program-zapobiegania-przestepczosci>, data dostępu: 10.03.2017.

³³ Bezpieczna Warszawa, <http://bezpieczna.um.warszawa.pl/bezpieczenstwo/warszawski-program-zapobiegania-przestepczosci>, data dostępu: 10.03.2017.

Warszawa jest najbezpieczniejszym polskim miastem powyżej 500 000 tysięcy ludności³⁴. Można uznać, więc że działania podejmowane w Warszawie, które mają zwalczać przestępczość i jej zapobiegać są skuteczne. Warszawa jest jednym z bezpieczniejszych polskich miast, wbrew przypuszczeniom większości obywateli.

2.2. Zmiany w warszawskich dzielnicach.

Dzielnice Warszawy różnią się pomiędzy sobą pod wieloma względami, każda z nich ma inną powierzchnię, liczbę ludności czy historię. W zależności od położenia pełnią dla warszawiaków inne funkcje. Te położone bliżej środka charakteryzują się większym przemieszczaniem się ludności w ciągu doby, często są tam ulokowane centra kultury, takie jak teatry, kina, muzea, galerie sztuki czy centra rozrywki, takie jak: różnego rodzaju bary, puby, kluby oraz restauracje. Z kolei dzielnice położone na obrzeżach stolicy odznaczają się większym spokojem, spowodowanym mniejszym ruchem obywateli w ich obrębie. Nie oznacza to jednak, że wszystkie dzielnice usytuowane w centrum Warszawy odznaczają się podobnym charakterem, typem zabudowy, swoimi funkcjami, historią czy życiem społecznym, a te oddalone nieco od centrum innym lecz również do siebie podobnym. Każda dzielnica ma swoją własną specyfikę oraz wygląd i tylko dla niej charakterystyczne cechy.

Poniżej przedstawiam cztery wybrane przeze mnie dzielnice, ich specyfikę, poziom przestępczości, a także klimat społeczny. Dzielnicami, które przedstawię są Śródmieście (ponieważ jest to miejsce największej koncentracji przestępczości), Mokotów (ponieważ jest dzielnicą bardzo heterogeniczną, również z dużym natężeniem przestępczości), Praga Północ (ze względu na mit niebezpiecznej dzielnicy oraz jej specyficzny charakter) oraz Praga Południe (ponieważ jest dzielnicą pełną kontrastów).

2.2.1. Śródmieście jako miejsce największej koncentracji zjawisk przestępczych.

To, że w Śródmieściu popełnianych jest najwięcej przestępstw w Warszawie nie jest niczym zadziwiającym. Składa się na to zarówno położenie, jak i funkcje pełnione przez tę dzielnicę oraz ogromna liczba osób przemieszczających się po jej obszarze każdego dnia, a także w ciągu nocy. W 2015 roku na terenie Śródmieścia popełniono 9212 przestępstw³⁵. W tym samym czasie w Wawrze tych przestępstw popełniono 321.

Śródmieście jest jedną z 18 administracyjnych dzielnic Warszawy, jest również dzielnicą najstarszą. To na jej terenach zaczęła się historia współczesnej stolicy Polski. Jest to dzielnica centralna, która od północy graniczy z Żoliborzem, od południa z Mokotowem, od zachodu z Wola oraz Ochotą, natomiast od wschodu z Wisłą, która oddziela Śródmieście od Pragi Północ i Pragi Południe. Na obszarze Śródmieścia są usytuowane najważniejsze instytucje, urzędy (Sejm, Pałac Prezydencki, Urząd Rady Ministrów, ministerstwa), ambasady, dworce (Dworzec Centralny), kluby, kina (Atlantic, Muranów, Luna oraz 6 innych³⁶), teatry (Teatr Narodowy, Teatr Capitol oraz

³⁴ *Gazeta Wyborcza*,

http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,17829215,Wielka_mapa_przestepczosci_Zobacz_jak_wypada_Warszawa.html, data dostępu: 12.03.2017.

³⁵ *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

³⁶ *Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy*, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-852-kina_w_dzielniczy_srodmiescie.html, data dostępu: 12.03.2017.

23 inne³⁷), muzea (Narodowe, Niepodległości, Wojska Polskiego i 25 innych³⁸), szkoły wyższe (Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska), a swoje siedziby posiada tu także wiele firm i biur. Jest to teren, na którym najintensywniej realizuje się potrzeby społeczne w zakresie kultury, oświaty, spraw administracyjnych, politycznych³⁹. Infrastruktura dzielnicy, mnogość punktów gastronomicznych, a także miejsc przeznaczonych do gier (kluby bilardowe, kręgielnie), zabawy (parki rozrywki, „kolorado” itp.) czy tańca (kluby np. na ulicy Mazowieckiej) przyciąga w szczególności ludzi młodych (od nastolatków i młodzieży w wieku szkolnym, do pracujących w średnim wieku).

Jest to dzielnica, w której występuje mieszanek stylów architektonicznych. Od budowli socrealistycznych do nowoczesnych, modernistycznych wieżowców. Od budowania szarych i monumentalnych gmachów państwowych, które mogą działać na człowieka przygnębiająco⁴⁰ do ogromnych drapaczy chmur, ze szklaną zabudową odbijającą promienie słońca we wszystkich kierunkach, która z kolei może działać przytłaczająco. Natomiast place, które niegdyś pełniły funkcje reprezentacyjne (Plac Konstytucji, Plac Defilad), obecnie pełnią funkcje parkingów⁴¹, zostały otoczone przez restauracje i inne lokale, przez co straciły swoje dawne znaczenie.

Śródmieście dzieli się na kilka mniejszych obszarów, czyli Stare Miasto, Nowe Miasto, Powiśle, Śródmieście Północne, Śródmieście Południowe, Muranów, Solec, Ujazdów. Każdy z tych terenów jest zupełnie odmienny i o ile na terenach Starego Miasta w oczy rzuca się niska, kolorowa zabudowa, Zamek Królewski czy Kolumna Zygmunta to w Śródmieściu Północnym i Południowym widoczne są wieżowce, bary czy centra handlowe. Dlatego Śródmieście jest bardzo różnorodną dzielnicą przyciągającą mieszkańców, ludzi dojeżdżających z okolicznych miast, miasteczek i wsi, ale także turystów chcących zobaczyć najpopularniejsze zabytki Warszawy, których właśnie większość mieści się na obszarze Śródmieścia (Zamek Królewski, Łazienki Królewskie, Pałac Kultury i Nauki czy malownicza ulica Nowy Świat⁴²).

Tak oto widać jak bardzo heterogeniczną dzielnicą jest Śródmieście. Posiada bogatą w style architekturę, jest zróżnicowane pod względem społeczeństwa oraz ma za sobą wiele okresów historycznych, a także etap powojennej odbudowy zniszczonego działaniami wojennymi miasta. Łączy w sobie wiele rozmaitych funkcji od tych politycznych, reprezentacyjnych po rozrywkowe i turystyczne. Jest więc miejscem spotkań ludzi z wielu warstw społecznych, a także w różnym wieku, ludzi pełniących różne funkcje i obowiązki. Jest to obszar, w którym bogaci spotykają tych w gorszej sytuacji życiowej (częstym procederem było kiedyś przyznawanie takim osobom lokali socjalnych właśnie na terenie Śródmieścia), żebraków, bezdomnych, gdzie młodzież chętnie wybiera się na wagary, gdzie dużo łatwiej niż w innych rejonach Warszawy zdobyć narkotyki i inne nielegalne bądź niedozwolone ze względu na wiek używki.

Wszystkie te czynniki i prawdopodobnie wiele innych powodują iż Śródmieście „króluje” w niechlubnych statystykach przestępczości w Warszawie. W latach 2010 -2015 przodowało w takich kategoriach przestępstw jak: udział w bójce lub pobiciu (co może być spowodowane bujnie kwitającym życiem nocnym, w niektórych rejonach dzielnicy połączonym ze spożywaniem

³⁷ Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-853-teatry_w_dzielnicy_srodmiescie.html, data dostępu: 12.03.2017.

³⁸ Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-855-muzea_w_dzielnicy_srodmiescie.html, data dostępu: 12.03.2017.

³⁹ Szerszeń Jacek, *Śródmieście jako obszar kultury*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Łódź 1987, s.163.

⁴⁰ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s.139.

⁴¹ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s.139.

⁴² Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, <http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-388-dzielnica.html>, data dostępu: 12.03.2017.

alkoholu, a często też innych substancji psychoaktywnych, mieszaniami się ludzi z różnych środowisk itp.), kradzieży rzeczy (na której wysokie liczby bezwzględne wpływ ma na pewno nagromadzenie dużej ilości dóbr materialnych na małych przestrzeniach oraz niedostateczna ich ochrona. Często w środkach komunikacji miejskiej przy dużym zatłoczeniu złodzieje „wtapiają się w tłum” i niezauważeni zbierają łupy – najczęściej są to telefony komórkowe i inne urządzenia mobilne, portfele oraz inne niewielkie przedmioty), a także przestępczość narkotykowa (jej nagromadzenie w centrum Warszawy może być spowodowane występowaniem dużej ilości miejsc, w której substancje odurzające są łatwo dostępne. Często Śródmieście jest miejscem nie tylko nielegalnego handlu narkotykami, ale również zażywania, a odpowiednie kontakty i znajomości pozwalają na szybkie zdobycie określonego towaru)⁴³. W kategoriach przestępstw takich jak: przestępczość rozbójnicza czy kradzież z włamaniem dzielnica ta często zajmuje wysokie miejsca, jednak nie utrzymuje się na pierwszym miejscu tak, jak w przypadku poprzednich kategorii⁴⁴.

W Śródmieściu bardzo często dochodzi także do łamania przepisów ruchu drogowego. Skomplikowana sieć ulic, wzmożony ruch pojazdów mechanicznych oraz pieszych przez większość dnia, coraz większa liczba ścieżek rowerowych, występowanie ulic jednokierunkowych, jak również nieostrożna jazda kierowców i brak skupienia na prowadzeniu pojazdu powodują, że w dzielnicy tej w roku 2015 było 144 osób, które uległy wypadkom drogowym. Na tle innych dzielnic, w których liczba ta nie przekroczyła w podanym roku 100⁴⁵ Śródmieście wypadła najgorzej. Z reguły łamanie przepisów w ruchu drogowym polega na nieprawidłowym parkowaniu, parkowaniu w miejscu niedozwolonym, jeździe pod prąd, przejeżdżaniu na czerwonym świetle, kolizjach drogowych, wymuszaniu pierwszeństwa itp.

W działaniach podejmowanych w 2015 roku przez Straż Miejską Śródmieście wyróżnia się w takich kategoriach jak: działania wobec nieletnich (3008), podjęcie osób nietrzeźwych (4858) czy nałożone mandaty karne (27 547). Są to wyniki znacznie wyższe niż w innych dzielnicach stolicy, które mogą świadczyć o trafności przyjętych wcześniej przypuszczeń o podejmowaniu przez osoby niepełnoletnie działań niezgodnych z prawem, wykazujących przejawy demoralizacji, wzmożonym spożywaniu alkoholu, często jak wynika z analizy zagrożeń przedstawionych na mapach stworzonych przez Straż Miejską m.st. Warszawy, w miejscach zabronionych⁴⁶.

Miejscami, które generują największą przestępczość w Śródmieściu są: Centrum Handlowe Arkadia, które funkcjonuje od 2004 roku i jest największym centrum handlowym w Warszawie oraz Centrum Handlowe Złote Tarasy, które funkcjonuje od roku 2007 i jest położone w ścisłym centrum miasta, obok Pałacu Kultury i Nauki⁴⁷. W obu tych miejscach dochodzi głównie do kradzieży sklepowych oraz kolizji na parkingach. Do niedawna, także Plac Defilad był zaliczany do jednego ze śródmiejskich gorących punktów. Dawniej był symbolem wydarzeń politycznych, pełnił funkcję reprezentacyjną, aby w latach 90 zmienić się w targowisko⁴⁸. Obecnie jest on miejscem, w którym co rok organizowany jest finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, miejscem, w

⁴³ *Panorama dzielnic Warszawy w 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok VIII, Warszawa 2010; *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

⁴⁴ *Panorama dzielnic Warszawy w 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok VIII, Warszawa 2010; *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

⁴⁵ *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

⁴⁶ Straż Miejska m.st. Warszawy, <http://mapa.strazmiejska.waw.pl/glowna/alkohol.html>, data dostępu: 12.03.2017.

⁴⁷ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s.141.

⁴⁸ tamże, s.141.

którym w czasie trwania Euro 2012 powstała strefa kibica, a także miejscem koncertów i zabaw sylwestrowych. Charakter tego miejsca z biegiem lat się zmienia. Miasto inwestuje w tą przestrzeń i stara się ją unowocześnić i zachęcić ludzi do spędzania czasu na jej obszarze organizując różnego rodzaju wydarzenia.

Opisana powyżej dzielnica jest więc miejscem koncentracji zjawisk przestępczych. Potencjalnych przestępców przyciąga atrakcyjną lokalizacją, dużą ruchliwością ludzi na jej terenie, występowaniem ogromnej liczby okazji do popełniania przestępstw, niewystarczającą ochroną dóbr materialnych, obecnością ludzi z wielu warstw społecznych, występowaniem dużej liczby słabo oświetlonych uliczek czy ludzi w stanie upojenia alkoholowego bądź pod wpływem narkotyków. Powodów do popełniania przestępstw w Śródmieściu zapewne jest o wiele więcej, często są to indywidualne cechy przestępcy lub charakter czynu, który mają zamiar popełnić. Są jednak przestępstwa, które dokonywane są o wiele częściej w Śródmieściu niż w pozostałych dzielnicach Warszawy.

2.2.2. Mokotów – dzielnica coraz bardziej niebezpieczna?

Mokotów jest jedną z dzielnic Warszawy położoną blisko centrum. Graniczy z takimi dzielnicami jak: Włochy, Ochota, Śródmieście, Wilanów i Ursynów. Od wschodu graniczy z Wisłą, która oddziela go od Wawra i Pragi Południe. W skład Mokotowa wchodzi Siekierki, Augustówka, Czerniaków, Sadyba, Sielce, Stegny, Stary Mokotów, Wierzbno, Ksawerów, Służew, Wyględów oraz Służewiec. Jest to miejsce o zróżnicowanym charakterze zabudowy i zagospodarowania. Rejony Mokotowa różnią się między sobą, w niektórych dominuje zabudowa eleganckich osiedli willowych, w innych zaś są blokowiska z wielkiej płyty. Jest też część niegdyś znana ze swojego przemysłowego charakteru, czyli Służewiec, który obecnie znany jest z coraz większej liczby ośrodków handlowo-usługowych oraz centrów biurowo-biznesowych⁴⁹.

W 2016 roku świętowano 100 rocznicę przyłączenia Mokotowa do Warszawy, na początku XX wieku był terenem zajmowanym przez liczne wioski, folwarki i kolonie (Królikarnia, Wilanów, Wierzbno)⁵⁰. Ze względu na swoje położenie był miejscem modnym i prestiżowym, gdzie zamożni mieszkańcy posiadali swoje rezydencje⁵¹. Obecnie na jego terenie jest wiele obiektów historycznych (Kościół Bernardynów pod wezwaniem św. Antoniego z Padwy, Królikarnia, Żółta Karczma czy Rogatki Mokotowskie⁵²) czy użyteczności publicznej (Szkoła Główna Handlowa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, siedziba Telewizji Polskiej) oraz cały szereg terenów zielonych (Pole Mokotowskie, Park Morskie Oko, Dolina Służewiecka)⁵³.

Mokotów jest uznawany przez mieszkańców Warszawy głównie za dzielnicę prestiżową (ze względu na budowane tam apartamentowce oraz osiedla willowe), a także bezpieczną. Ludzie chętnie kupują tam i wynajmują mieszkania⁵⁴, na co wpływ może mieć niewielka odległość od ścisłego centrum miasta, dobra renoma dzielnicy oraz mnogość lokali usługowo-handlowych. Jednak w rzeczywistości Mokotów jest dzielnicą niejednorodną, obok tych estetycznych nowo wybudowanych osiedli występują stare, ponure blokowiska, np. w okolicach Czerniakowa.

⁴⁹ *Urząd dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy*, <http://www.mokotow.waw.pl/strona-54-wspolczesnosc.html>, data dostępu: 17.03.2017.

⁵⁰ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s.148.

⁵¹ tamże, s.148.

⁵² *Urząd dzielnicy Mokotów m. st. Warszawy*, <http://www.mokotow.waw.pl/strona-52-zabytki.html>, data dostępu: 17.03.2017.

⁵³ *Wszystko o Warszawie*, <http://warszawa.wikia.com/wiki/Mokot%C3%B3w>, data dostępu: 17.03.2017.

⁵⁴ *Nasze miasto*, http://warszawa.nasze_miasto.pl/artikel/antyranking-dzielnic-warszawy-gdzie-chcemy-a-gdzie-nie,3503453,artgal,t,id,tm.html, data dostępu: 17.03.2017.

Pomimo dobrej opinii obywateli na temat Mokotowa statystyki przestępczości mówią co innego. We wszystkich typach przestępstw wymienionych w tabeli 4. Mokotów plasuje się w czołówce niechlubnego rankingu, zajmując jedno z trzech pierwszych miejsc na przestrzeni lat 2010 – 2015. Niewątpliwie wysokie liczby przestępstw popełnianych na terenie Mokotowa to w dużej mierze zasługa gorących punktów dzielnicy, takich jak: Centrum Handlowe Galeria Mokotów, w której dominują przede wszystkim kradzieże sklepowe, tereny Sielc między ulicami Czerniakowską, Chełmską, Górską i Podchorążych, a także szereg ulic pomiędzy głównymi ulicami Mokotowa, czyli Puławską i Rakowiecką. Są to tereny historycznie naznaczone występowaniem wzmożonej liczby zjawisk negatywnych oraz patologicznych i to one głównie mają wpływ na wysokie miejsca Mokotowa w statystykach przestępczości. Tak samo zamożniejsze i bardziej ekskluzywne obszary dzielnicy, są idealnymi celami przestępców. Kosztowne samochody i nagromadzenie najróżniejszych dóbr materialnych o znacznej wartości powodują iż Mokotów staje się perfekcyjnym celem do popełniania wszelkiego rodzaju kradzieży.

Jeżeli chodzi o działania podejmowane przez Straż Miejską w 2015 roku, to Mokotów nie odbiega w żaden sposób od innych dzielnic Warszawy. Liczby bezwzględne są dużo niższe niż w przypadku wcześniej opisywanego Śródmieścia i często również niższe niż w innych dzielnicach Warszawy. W przypadku osób bezdomnych zostało podjętych tylko 47 takich działań, wobec nieletnich 149, nałożonych mandatów karnych było 8 021, a działania wobec osób nietrzeźwych podjęto w 2 028 przypadkach. Jedynie w kwestii ofiar wypadków drogowych w 2015 roku Mokotów zajmuje drugie, zaraz po Śródmieściu, miejsce, co może być spowodowane bliską odległością dzielnicy od centrum i dużym natężeniem ruchu ulicznego w ciągu dnia.

Mokotów jest więc dzielnicą bardzo zróżnicowaną pod wieloma względami. W jego granicach mieszczą się zarówno tereny zamieszkiwane przez ludność zamożną, jak i tą z niższych warstw społecznych. Występuje zniszczona zabudowa przedwojenna oraz nowoczesne biurowce i luksusowe mieszkania. Takie i wiele innych podziałów można zaobserwować na terenie zajmowanym przez Mokotów. Jednak nie odstrasza to potencjalnych kupców i najemców od inwestowania w mieszkania na Mokotowie, tak samo jak duże liczby popełnianych tam przestępstw. W statystykach przestępczości Mokotów zawsze jest w czołówce, często wyprzedzając nawet Śródmieście. Można stwierdzić, że pod względem ilości popełnianych tam przestępstw jest jedną z najmniejbezpiecznych dzielnic Warszawy⁵⁵, wbrew przekonaniom mieszkańców.

2.2.3. Praga Północ – czy nadal jest jedną z najmniejbezpiecznych dzielnic Warszawy?

Praga Północ jest najchętniej opisywaną i badaną dzielnicą Warszawy. Wzbudza zainteresowanie zarówno samych mieszkańców, jak i turystów, socjologów, a nawet kryminologów. Jednak to zainteresowanie tym właśnie konkretnym, specyficznym obszarem Warszawy nie wynika z pozytywnych cech tej dzielnicy. Praga Północ wśród obywateli znana jest jako miejsce koncentracji największej liczby przestępstw oraz patologii społecznych. Na negatywny obraz dzielnicy wpływ ma jej historia, przekazy ustne, tradycje, wygląd, obraz kreowany w mediach, a także ograniczony dostęp dla obcych⁵⁶.

Dzielnica ta leży na prawym brzegu Wisły i graniczy z Białołęką, Targówkiem oraz Pragą Południe. W jej skład wchodzi takie obszary, jak: Stara Praga, Szmulowizna, Nowa Praga i

⁵⁵ *Metro Warszawa*, <http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/1,141635,19281653,ktora-dzielnica-jest-najbardziej-niebezpieczna.html>, data dostępu: 17.03.2017.

⁵⁶ Goldschneider M., *Przestępczość w wielkim mieście: empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*, Praca doktorska, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2010, s. 147.

Pelcowizna. Praga Północ jest obszarem bardzo zróżnicowanym pod względem architektonicznym. Na tym stosunkowo niewielkim obszarze są zarówno stare, przedwojenne, zniszczone kamienice o bardzo niskim standardzie, z przestarzałą infrastrukturą oraz prymitywnymi warunkami higieniczno-sanitarnymi⁵⁷, powojenne socrealistyczne budowle czy nowoczesne bloki mieszkalne.

To wymieszanie stylów architektonicznych oraz nagromadzenie budowli z różnych okresów związane jest z tym, iż w czasie wojny Praga w mniejszym stopniu niż lewobrzeżna część Warszawy uległa zniszczeniu⁵⁸. Po wojnie władze miasta skupiły się na odbudowie najbardziej zniszczonych terenów, a Pragę nikt nie wykazywał większego zainteresowania. Obecnie więc Praga Północ z jednej strony wywołuje w mieszkańcach strach i przygnębienie, a drugiej z dumą można opowiadać o jej unikatowej historii, zabytkach i zabudowie⁵⁹. Do najpopularniejszych zabytków mieszczących się na Pradze Północ zalicza się: Bazylikę katedralną św. Michała Archanioła i św. Floriana, Kościół Matki Bożej Loretańskiej, Budynek Komory Wodnej, Zajezdnię Tramwajową Praga czy dawną rozlewnię spirytusu „Rektyfikacja Warszawska”⁶⁰. Jak widać Praga Północ jest miejscem o bogatej i fascynującej historii, miejscem, gdzie usytuowane jest jedyne w stolicy warszawskie ZOO, gdzie istnieje najstarszy bazar w Warszawie – Różyckiego, a także gdzie znajduje się najdłuższy blok mieszkalny „Jamnik”⁶¹ o długości 508 metrów.

Niewątpliwie należy wspomnieć o żydowskiej historii Pragi. Od połowy XVIII wieku na terenach współczesnej Pragi Północ zaczęły się osiedlać rodziny żydowskie. W połowie XX wieku stanowili ponad 40% mieszkańców ówczesnej Pragi. Była to jedyna warszawska dzielnica, w której żyła tak liczna mniejszość żydowska. Zamieszkiwali głównie okolice ulic Targowej, Brzeskiej, Żąbkowskiej, Stalowej oraz Jagiellońskiej. Warszawiacy oraz ludność żydowska pomimo wielu różnic pod względem kulturowym, religijnym czy obyczajowym potrafili żyć ze sobą w zgodzie. Zamieszkujący warszawską Pragę Żydzi trudnili się głównie handlem. Bardzo popularne były żydowskie kramy, sklepiki czy karczmy, które oblegane były zarówno przez Żydów, jak i Warszawiaków. W okresie koegzystencji Żydów z polskimi obywatelami Warszawy Praga przeżywała okres intensywnego rozwoju, jednak nadejście II Wojny Światowej sprawiło, że nastął koniec wspólnego tworzenia historii Warszawy, a Żydów zaczęto przenosić do getta w lewobrzeżnej części Warszawy⁶², czego skutkiem było pozostawienie wielu praskich kamienic bez właścicieli, które po wojnie od nowa zasiedlano. Większość kamienic, które zachowały się do czasów obecnych, została wybudowana przez zamożnych Żydów⁶³. Są one wspomnieniem czasów przedwojennych oraz śladem obecności ludności pochodzenia żydowskiego na tych terenach.

Praga Północ może się więc kojarzyć z wieloma charakterystycznymi punktami na mapie Warszawy, bez wątpienia mieszkańców całej stolicy i okolicznych miast oraz miasteczek i wsi w okresie letnim przyciąga ZOO i atrakcje się w nim znajdujące. Jednak pierwszym skojarzeniem jakie przychodzi na myśl o tej właśnie dzielnicy jest wszechobecna tam przestępczość⁶⁴. Z całą pewnością Praga Północ jest dzielnicą zmagającą się z szeregiem problemów społecznych, związanych z poziomem wykształcenia mieszkańców (jedne z najniższych wyników egzaminu

⁵⁷ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s 221.

⁵⁸ Goldschneider M., *Przestępczość w wielkim mieście: empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*, s.135.

⁵⁹ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s 220.

⁶⁰ Wszystko o Warszawie, http://warszawa.wikia.com/wiki/Praga_P%C3%B3%C5%82noc, data dostępu: 18.03.2017.

⁶¹ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s 220.

⁶² Fundacja Hereditas, http://www.fundacja-hereditas.pl/praga/prezentacje/album_zydowski.pdf, data dostępu: 25.04.2017.

⁶³ Żydzi warszawskiej Pragi, <http://blog.koneser.eu/zydzy-warszawskiej-pragi-cz-1/>, data dostępu: 24.05.2017.

⁶⁴ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s 220.

gimnazjalnego na tle całej Warszawy w 2015 roku⁶⁵), dużą liczbą rodzin biednych, dotkniętych różnego rodzaju patologiami społecznymi, jednym z wyższych wskaźników stopy bezrobocia, jest także dzielnicą zamieszkiwaną głównie przez osoby starsze, ponieważ nie cieszy się popularnością jako potencjalne miejsce zamieszkania dla nowych mieszkańców, na co wpływ ma również zły stan techniczny praskiej zabudowy⁶⁶. Jednak z początkiem XXI wieku zaczynają zmieniać się funkcje i folklor starej, niebezpiecznej do tej pory Pragi Północ. Następują powolne zmiany w sferze architektonicznej oraz społecznej. Powstaje wiele nowych miejsc, takich jak kluby, bary, galerie czy kawiarnie⁶⁷. Władze miasta dążą do zmiany panującego wizerunku złej Pragi ogarniętej przestępczością, gdzie na każdym rogu przechodzień może paść ofiarą przestępstwa.

Można powiedzieć, że do tej pory w ludziach tkwi przekonanie o Pradze Północ, jako o miejscu nieciekawym, zaniedbanym, zniszczonym, gdzie pełno jest patologii i zachowań negatywnych. Jednak statystyki przestępczości sugerują zupełnie inną, korzystną dla tej dzielnicy sytuację. Z zaprezentowanej tabeli 4. wynika, iż Praga Północ nie znajduje się wśród dzielnic o największym skupieniu przestępczości. Z kolei mapy przedstawione w artykule „Metro Warszawa”, wyraźnie pokazują, że na Pradze Północ jest dużo mniejsza przestępczość niż w innych dzielnicach Warszawy⁶⁸. Tylko w kategorii przestępczości narkotykowej Praga Północ zajmuje miejsca w czołówce na przestrzeni lat 2013 – 2015. Stereotyp niebezpiecznej Pragi Północ okazuje się być nieprawdziwy. Lęk ludzi przed złodziejami wydaje się być nieuzasadniony. Z roku na rok dokonywanych jest na Pradze Północ coraz mniej kradzieży zarówno rzeczy, jak i z włamaniem⁶⁹.

Prawdą jest, że nie bez powodu do Pragi Północ przyłgnęła zła opinia. Kiedyś faktycznie można było paść ofiarą przestępstwa, szczególnie kradzieży przechadzając się po praskich ulicach czy robiąc zakupy na bazarze Różyckiego, który kiedyś cieszył się ogromną popularnością zarówno wśród mieszkańców jak i turystów. Łatwo było zostać tam okradzionym i wrócić do domu bez portfela i pieniędzy. Było to miejsce powojennej przestępczości Pragi Północ. Byli tam nie tylko handlarze, ale także paserzy, oszuści, złodzieje oraz gangi kieszonkowców⁷⁰. Jednak po 1989 roku bazar zaczął chylić się ku upadkowi i z biegiem lat przestał być głównym miejscem praskiej przestępczości. Obecnie przestępczość na warszawskiej Pradze Północ koncentruje się w takich rejonach, jak: Szmulowizna (między ulicami Radzymińską, Łochowską i Łomżyńską), Stara Praga (między ulicami Targową, Jagiellońską i Okrzei), Nowa Praga (między ulicami 11 Listopada, Szwedzką i Wileńską), przy Placu Hallera oraz przy ulicy Białostockiej. Dawna percepcja Pragi Północ z biegiem lat staje się coraz mniej właściwa. Przestępczość koncentruje się na jej niewielkich obszarach i nie stanowi tak dużego problemu, jak miało to miejsce kiedyś.

Przestępstwa popełniane są w każdej dzielnicy Warszawy. Jak się okazuje, w niektórych dużo częściej niż na Pradze Północ, jednak zła sława na jaką Praga Północ pracowała przez kilkadziesiąt lat oraz obraz tej dzielnicy kreowany przez media, historie opowiadane przez starszych mieszkańców powodują, iż trudno jest zmienić myślenie ludzi na jej temat.

⁶⁵ *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.

⁶⁶ Goldschneider M., *Przestępczość w wielkim mieście: empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*, s. 148.

⁶⁷ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s. 221.

⁶⁸ *Metro Warszawa*, <http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/1,141635,19281653,ktora-dzielnica-jest-najbardziej-niebezpieczna.html>, data dostępu: 18.03.2017.

⁶⁹ Dane statystyczne Komendy Stołecznej Policji.

⁷⁰ Goldschneider M., *Przestępczość w wielkim mieście: empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*, s. 148.

⁷⁰ Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrenny obraz przestępczości*, s. 220.

2.2.4. Praga Południe – przejmując mit Pragi Północ?

O ile Praga Północ od wielu lat cieszy się złą renomą wśród obywateli i potencjalnych kupców mieszkania, o tyle Praga Południe nigdy nie była uważana za dzielnicę niebezpieczną i kryminogenną. Brak zainteresowania tą dzielnicą miał być spowodowany łączeniem obszarów Pragi Południe z Pragą Północ w świadomości ludzi⁷¹.

Jest to dzielnica, która sąsiaduje z wcześniej wspomnianą Pragą Północ, Targówkiem, Rembertowem oraz Wawrem. Na jej obszarze znajdują się takie tereny, jak: Saska Kępa, Kamionek, Grochów, Gocław, Gocławek i Olszynka Grochowska. Jest to jedna z najbardziej zróżnicowanych dzielnic zarówno pod względem społecznym, jak i architektonicznym⁷². Z jednej strony modna i popularna Saską Kępą z zabudową willową, dużą ilością zieleni, cieszącą się popularnością wśród artystów, a z drugiej bloki z wielkiej płyty budowane w okresie powojennym w celu zasiedlenia dużej liczby mieszkańców (Grochów, Osiedle Młodych, Kinowa, Przyczółek Grochowski, Osiedle Gocław)⁷³. Obok prestiżowych terenów Saskiej Kępy i blokowisk innych rejonów Pragi Południe, był jeszcze Stadion X-lecia. Początkowo obiekt o przeznaczeniu sportowym, gdzie odbywały olimpiady i zawody, w roku 1989 stał się największym targowiskiem w Europie. Funkcjonował do 2008 roku i generował ogromną liczbę zjawisk przestępczych. Bazar został zamknięty, a na jego miejscu wybudowano Stadion Narodowy, który działa od 2012 roku. Odbywają się tam mecze piłki nożnej, inne zawody sportowe, a w zimie jest tam najpopularniejsze warszawskie lodowisko. Miejsce to całkowicie zmieniło swoją funkcję. Stało się terenem rekreacyjnym, gdzie czasem grane są nawet koncerty i zupełnie przestało kojarzyć się z handlem czy patologiami społecznymi, a przestępczość w tamtym rejonie znacznie spadła.

Jednak spadek przestępczości w okolicach Ronda Waszyngtona wcale nie oznacza spadku przestępczości na Pradze Południe ogółem. Wbrew przekonaniom, iż to Praga Północ generuje największą na prawym brzegu Wisły przestępczość, to właśnie Praga Południe jest o wiele bardziej zagrożona zachowaniami patologicznymi i kryminalnymi niż sąsiadująca z nią dzielnica na północy. We wszystkich kategoriach przestępstw wymienionych w tabeli 4. Praga Południe pojawia się równie często na trzech pierwszych miejscach, co opisywane wcześniej Śródmieście. Oczywiście przestępczość na Pradze Południe występuje w dużo mniejszej skali niż ma to miejsce w Śródmieściu, jednak śmiało można stwierdzić, że jest ona druga w kolejności. Głównym problemem warszawskiej Pragi Południe, jak wynika ze statystyk policyjnych za lata 2010-2015, są wszelkiego rodzaju kradzieże (rzeczy, samochodu, z włamaniem)⁷⁴. Świadczy to o tym, że dużo bardziej niebezpieczna w skutkach może być podróż na Pragę Południe niż Pragę Północ, jednak mieszkańcy często nie zdają sobie sprawy z poziomu bezpieczeństwa w obu dzielnicach oraz poważnego problemu kradzieży na Pradze Południe. Jak twierdzi portal „Gazeta Prawna”, to mit warszawskiej Pragi Północ wpływa negatywnie na brak zainteresowania obywateli Pragą Południe⁷⁵, pomimo modernizacji dzielnicy i ciągłego wprowadzania zmian i nowych inwestycji.

Statystyki mówią jednak same za siebie. Praga Południe generuje znacznie większą przestępczość niż większość warszawskich dzielnic. Napływ do tej dzielnicy nowych inwestycji, poprawa infrastruktury, budowanie osiedli mogą mieć wpływ na ogromny problem kradzieży na

⁷¹ *Gazeta Prawna*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/691783,dlaczego-nikt-nie-chce-mieszkac-na-warszawskiej-pradze.html>, data dostępu: 18.03.2017.

⁷² ⁷² Józwiak J., *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, s 165.

⁷³ tamże, s 165

⁷⁴ Dane statystyczne Komendy Stołecznej Policji.

⁷⁵ *Gazeta Prawna*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/691783,dlaczego-nikt-nie-chce-mieszkac-na-warszawskiej-pradze.html>, data dostępu : 18.03.2017.

tamtych terenach. Gorące punkty na Pradze Południe pojawiają się głównie w blokowiskach, w takich rejonach dzielnicy, jak: Grochów (pomiędzy ulicą Grochowską, Podskarbińską, Chrzanowskiego i Garwolińską) czy na Osiedlu Dudziarska 40, 40a, 40b, które jest zupełnie odcięte od reszty miasta torami kolejowymi. Do 2007 roku nie dojeżdżały tu nawet autobusy komunikacji miejskiej. Warunki mieszkaniowe pozostawiają tu wiele do życzenia, w blokach nie ma centralnego ogrzewania, mieszkańcy sami muszą zadbać o ogrzewanie. Okolice osiedla również jest nieciekawa. Nieopodal znajduje się spalarnia śmieci oraz areszt śledczy, a także wcześniej wspomniane tory kolejowe, przez które mieszkańcy przechodzą skracając sobie drogę do pracy, szkoły czy sklepu.

Mieszkańcami są rodziny wyekskmitowane ze Śródmieścia i Pragi Południe. Większość obywateli uważa, że jest to osiedle dla marginesu społecznego⁷⁶.

Jak widać Praga Południe to dzielnica wielu kontrastów. Po jednej stronie prestiżowa zabudowa Saskiej Kępy, po drugiej Osiedle Dudziarska. Przemierzając się po terenach dzielnicy z łatwością można zaobserwować występujące tam nierówności, zarówno w sferze architektury, jak i życia społecznego mieszkańców. Wysoka przestępczość w obrębie dzielnicy może być spowodowana właśnie tak wyraźnie widocznymi dysproporcjami.

Należy podkreślić, jak bardzo heterogenicznym miastem jest Warszawa. Na swoich krańcach zawiera pokazną mieszankę stylów architektonicznych, od tych przedwojennych, przez socrealistyczne konstrukcje, aż do nowoczesnych, szklanych drapaczy chmur oraz innych budowli modernistycznych. Nie tylko w architekturze widoczna jest różnorodność warszawskich zakamarków. Życie społeczne mieszkańców również różni się w poszczególnych dzielnicach, tak samo jak funkcje pełnione przez określone tereny, ich popularność czy nasilenie przestępczości. Każda dzielnica ma swoją odrębną historię, jedne dłuższą, inne krótszą, ale wszystkie na swój sposób ciekawe i tworzące Warszawę jako całość. Są dzielnice, takie jak Śródmieście czy Mokotów, które ze względu na swoje centralne położenie oraz nagromadzenie budynków użyteczności publicznej czy centrów handlowych przyciągają znacznie więcej ludzi niż pozostałe dzielnice, co ma odbicie także w statystykach przestępczości.

Zakończenie

Podsumowując, miasto jest specyficznym wytworem ludzkim, który w pierwotnych założeniach miał wpływać na szybszy rozwój społeczny, wzmożoną ochronę obywateli przed atakami z zewnątrz czy zaspokajanie większości potrzeb mieszkańców na niewielkim obszarze. Jednak, jak się okazuje, miasto jest również miejscem nagromadzenia zjawisk negatywnych, patologii społecznych, a w końcu przestępczości. Jedni ludzie popełniają przestępstwa, a inni szukają sposobów na ich zwalczanie. Jest wiele różniących się od siebie metod zapobiegania oraz zwalczania przestępczości, niektóre opierają się na podobnych założeniach, kiedy inne diametralnie się od siebie różnią.

Wszystkie, poprzez projektowanie przestrzeni, kontrolę ze strony społeczeństwa czy monitoring wizyjny, wykazują się większą lub mniejszą efektywnością, ale na pewno ich wspólnym zadaniem jest zmniejszenie, w jak największym możliwym stopniu, przyczyn oraz skutków zachowań niezgodnych z obowiązującymi normami. Do swojej analizy, jako przykład miasta,

⁷⁶ *Metro Warszawa*,

http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/1,141635,17644218,Dudziarska_40___najgorszy_adres_w_Warszawie___Trzy.html, data dostępu: 18.03.2017.

wybrałam Warszawę, która jest miejscem heterogenicznym zarówno pod względem struktury popełnianych w niej przestępstw, klimatu społecznego czy architektury. Podział na osiemnaście dzielnic powoduje, że każda z nich ma swój odrębny charakter, pełni inne funkcje, jest zamieszkiwana przez większą lub mniejszą liczbę osób.

W zależności od tego, w jakim punkcie na mapie Warszawy położona jest konkretna dzielnica, możemy mówić o niższych lub wyższych odsetkach popełnianych w jej obrębie przestępstw. Umieszczenie dzielnicy na terenie miasta ma więc ogromne znaczenie dla zjawisk negatywnych, które dokonują się w jej granicach. Przez swoją niejednorodność, mieszkankę stylów architektonicznych oraz różne style życia mieszkańców poszczególnych dzielnic, wzmożoną ruchliwość obywateli w jednych dzielnicach, a mniejszą w innych, Warszawa jest miastem, które na swoim terenie generuje bardzo różniące się od siebie wskaźniki przestępczości.

Dzielnice peryferyjne charakteryzują się większym spokojem oraz mniejszym natężeniem zjawisk przestępczych, kiedy dzielnice w bliskiej odległości od centrum, które ze względu na swoje położenie, nagromadzenie budynków użyteczności publicznej czy centrów handlowych przyciągają znacznie więcej ludzi, co oznacza także, że przyciągają znacznie więcej przestępców.

Jak wynika z analizowanych przeze mnie danych statystycznych w Warszawie przestępstwa są problemem, który ze wzmożoną intensywnością występuje w takich dzielnicach, jak Śródmieście, Mokotów, Wola oraz Praga Południe. To głównie te dzielnice pracują na wysokie wskaźniki przestępczości w stolicy. Głównym problemem w obrębie tych dzielnic są wszelkiego rodzaju kradzieże, a także przestępczość narkotykowa. Przestępczość na terenie wielkich aglomeracji miejskich jest zjawiskiem niemożliwym do wyeliminowania. Życie w pędzie, pogoń za pieniędzem i wiele innych czynników powodują, że ludzie ciągle chcą więcej. Ważne jest, aby starać się zapobiegać przestępczości na wszelkie możliwe, racjonalne sposoby. Prewencja powinna wychodzić zarówno ze strony władz, jak również obywateli, którzy nie powinni przechodzić obojętnie obok krzywdy innych osób, a także przestępstw godzących w mienie publiczne- należące do wszystkich.

Bibliografia

Literatura

- Cikała Katarzyna, *Normy w społeczeństwie nadzoru*, w: *Normy, dewiacje i kontrola społeczna*, Uniwersytet Warszawski, 2014.
- Czapska Janina (red), *Zapobieganie przestępczości przez kształtowanie przestrzeni*, WUJ, Kraków 2012.
- Czarnecki Bartosz, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Difin, Warszawa 2004.
- Czarnecki Bartosz, *Przestrzenne aspekty przestępczości*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2011.
- Fajst Michał, *Włamywacze z Pragi jadą kraść do Śródmieścia*, wywiad z Gazety Wyborczej z dn. 12.01.2014.
- Goldschneider Magdalena, *Geografia przestępczości. Uwagi na temat przestrzennych analiz przestępczości przy wykorzystaniu technik cyfrowych*, w: *Archiwum Kryminologii t. XXXII*, Warszawa 2010.
- Goldschneider Magdalena, *Przestępczość w wielkim mieście: empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*, Praca doktorska, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2010.

- Goldschneider Magdalena, *Przestępczość na warszawskiej Pradze z perspektywy współczesnych teorii ekologicznych w kryminologii*, w: *Archiwum Kryminologii t. XXXIV*, Wydawnictwo Tekst, Warszawa 2013.
- Hauziński Aleksander, Bańka Augustyn, *Zagrożenie przestępczością w przestrzeni zurbanizowanej i jego obraz w umyśle człowieka*, w: *Spoleczna Psychologia stosowana vol.2, Człowiek w obliczu zagrożeń współczesnej cywilizacji*, 2014.
- Hauziński Aleksander, *Mapy poznawcze środowiska zamieszkania zagrożonego przestępczością*, Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań 2003.
- Józwiak Justyna, *Niebezpieczna Warszawa. Przestrzenny obraz przestępczości*, niepublikowana praca doktorska, Warszawa 2014.
- Kiersztyn Anna, *Czy bieda czyni złodzieja? Związki między bezrobociem, ubóstwem a przestępczością*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2008.
- Kossowska Anna, *Przestępczość na terenie Warszawy. Analiza ekologiczna*, w: *Archiwum Kryminologii t.VII*, Warszawa 1976.
- Kossowska Anna, *Przestępczość na terenie wielkiego miasta*, w: Jasiński Jerzy, *Zagadnienia nieprzystosowania społecznego i przestępczości w Polsce*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1978.
- Kossowska Anna, *Środowiskowo – przestrzenne uwarunkowania przestępczości*, *Archiwum Kryminologii t.19*, 1993.
- Kustra Witold, Smolak Leszek, *Bezpieczne miasta: współczesne zagrożenia i wyzwania*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2015.
- Mordwa Stanisław, *Przestępczość i poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni miasta*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
- Newman Oscar, *Creating defensible space*, Center for Urban Policy Research Rutgers University, 1996.
- Panorama dzielnic Warszawy w 2010 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok VIII, Warszawa 2010; *Panorama dzielnic Warszawy w 2015 roku*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, rok XIII, Warszawa 2016.
- Park Robert, Burgess Ernest, McKenzie Roderick, *The city*, University of Chicago Press, 1925.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2014 r.*
- Siemaszko Andrzej, *Geografia występku I strachu: Polskie badania przestępczości '07*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2008.
- Siemaszko Andrzej, *Kogo biją, komu kradną – przestępczość nierejestrowana w Polsce i na świecie*, Oficyna naukowa, Warszawa 2001.
- Suton Adam, Cherney Adrian, White Rob, *Crime prevention: principles, perspectives and practices*, Cambridge University Press, New York 2014.
- Szczepański Marek, Śliz Anna, *Wielokulturowe miasta*, *Przegląd Socjologiczny nr.60 str.47-66*, 2011.
- Waszkiewicz Paweł, *Monitoring wizyjny miejsc publicznych w dużym mieście na przykładzie Warszawy. Próba analizy kosztów i strat*, w: *Archiwum Kryminologii t. XXXIV*, Wydawnictwo Tekst, Warszawa 2013.
- Waszkiewicz Paweł, *Nowe środki prewencji kryminalnej na obszarach zurbanizowanych: ujęcie kryminalistyczne, monitoring wizyjny*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008.
- Waszkiewicz Paweł, *Traktat o dobrej prewencji kryminalnej*, Towarzystwo Inicjatyw Prawnych i Kryminalistycznych Paragraf 22, Warszawa – Newark 2015.

Waszkiewicz Paweł, *Wielki brat rok 2010: systemy monitoringu wizyjnego – aspekty kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
Wilson J., Kelling G., *Wybite szyby*, w: W. Bratton, P. Knobler, *Przełom. Jak szef Policji Nowojorskiej powstrzymał epidemię przestępstw*, Poznań 2000.

Strony internetowe

Antyranking dzielnic Warszawy, <http://warszawa.naszemiasto.pl/artykul/antyranking-dzielnic-warszawy-gdzie-chcemy-a-gdzie-nie,3503453,2,artgal,t,id,n,tm.html>.
Bezpieczna Warszawa, <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/bezpieczenstwo-publiczne/bezpieczenstwo-w-liczbach>.
Biuletyn Informacji Publicznej m.st. Warszawy,
https://bip.warszawa.pl/Menu_podmiotowe/dzielnice/default.html.
Fundacja Hereditas, http://www.fundacja-hereditas.pl/praga/prezentacje/album_zydowski.pdf
Gazeta Prawna, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/691783,dlaczego-nikt-nie-chce-mieszkac-na-warszawskiej-pradze.html>.
Gazeta Wyborcza,
http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,17829215,Wielka_mapa_przestepczosci_Zobacz_jak_wypada_Warszawa.html.
Komenda Stołeczna Policji, <http://www.policja.waw.pl/pl/dzialania-policji/aktualnosci/39146,Odwiedz-Krajowa-Mape-Zagrozen-Bezpieczenstwa.html>.
Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa,
<https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html#>.
Mapy Polski kryminalnej, <http://biqdata.wyborcza.pl/mapy-polski-kryminalnej-sprawdz-swoj-powiat>.
Metro Warszawa, <http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/1,141635,19281653,ktora-dzielnica-jest-najbardziej-niebezpieczna.html>.
Metro Warszawa,
http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/1,141635,17644218,Dudziarska_40_najgorszy_adres_w_Warszawie_Trzy.html.
Nasze miasto, <http://warszawa.naszemiasto.pl/artykul/antyranking-dzielnic-warszawy-gdzie-chcemy-a-gdzie-nie,3503453,artgal,t,id,tm.html>.
Ogólne statystyki policji, <http://www.statystyka.policja.pl/st/ogolne-statystyki/47682,Postepowania-wszczete-przestepstwa-stwierdzone-i-wykrywalnosc-w-latach-1999-2015.html>.
Serwisy mapowe Straży Miejskiej,
<http://smwarszawa.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=d681a73febbe43d19e87fac318621d50>.
Strona internetowa Encyklopedia PWN,
<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/urbanizacja;3991629.html>.
Straż Miejska m.st. Warszawy, <http://mapa.strazmiejska.waw.pl/glowna/alkohol.html>.
Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, <http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-388-dzielnica.html>
Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-852-kina_w_dzielnicy_srodmiescie.html.
Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-855-muzea_w_dzielnicy_srodmiescie.html.

Śródmieście – dzielnica m.st. Warszawy, http://www.srodmiescie.warszawa.pl/strona-853-teatry_w_dzielnicy_srodmiescie.html.

Twój budżet, <http://www.twojbudzet.um.warszawa.pl/w-dzielnicach>.

Urząd dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy, <http://www.mokotow.waw.pl/strona-54-wspolczesnosc.html>.

Urząd dzielnicy Mokotów m. st. Warszawy, <http://www.mokotow.waw.pl/strona-52-zabytki.html>.

Wszystko o Warszawie, <http://warszawa.wikia.com/wiki/Mokot%C3%B3w>.

Wszystko o Warszawie, http://warszawa.wikia.com/wiki/Praga_P%C3%B3%C5%82noc.

Wydział prewencji KSP, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/profilaktyka-spoleczna/programy-i-dzialania-pr>.

Wydział prewencji KSP, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/aktualnosci/64865,BABCIU-To-nie-Twoj-wnuczek-DZIADKU-To-nie-policjant.html>.

Wydział prewencji KSP, <http://www.policja.waw.pl/pl/dzialania-policji/aktualnosci/37492,Nie-daj-sie-oszukac-na-policjanta-Ostrzez-inne-osoby.html>.

Wydział Prewencji KSP, <http://wprewencji.policja.waw.pl/wp/aktualnosci/64884,Jak-uchronic-samochod-przed-kradzieza-i-wlamaniem.html>.

Żydzi warszawskiej Pragi, <http://blog.koneser.eu/zydzi-warszawskiej-pragi-cz-1/>

ABSTRACT

The aim of this article was to consider problem of crime in the city, why it is much higher than in the areas less populated, what have influence to it's growths and falls, what are the effects of crime and actions that can be implemented to prevent it. In this Thesis I describe crime on the example of Warsaw as a place of committing various types of crime, scale of crime and also places within it with the highest intensity of behaviours incompatible with accepted standards. I describe four quarters with some of the highest numbers of committed crimes on their areas and their characteristics.

Słowa kluczowe: przestępczość, przestrzeń, miasto, Warszawa, zapobieganie przestępczości

Key words: crime, space, city, Warsaw, crime prevention